

PĂUNA ADRIANA-CAMELIA

**ROLUL JOCULUI
ÎN ASIGURAREA CONTINUITĂȚII
ÎNȚRE ACTIVITATEA DIN GRĂDINIȚĂ
ȘI CEA ȘCOLARĂ**

Lucrare metodică-științifică

**Editura Sfântul Ierarh Nicolae
2010**

ISBN 978-606-8129-42-6

Lucrare publicată în Sala de Lectură a
Editurii Sfântul Ierarh Nicolae,
la adresa <http://lectura.bibliotecadigitala.ro>

CUPRINS

INTRODUCERE	1
CAPITOLUL I - FUNDAMENTE PSIHOPEDAGOGICE	4
A) Particularitățile psiho-fizice ale copiilor de vârstă preșcolară mare și școlară mică.....	4
B) Parametrii ai continuității între activitatea din grădiniță și cea școlară.....	7
CAPITOLUL II - VALENȚE ALE JOCULUI ÎN GRĂBIREA RITMULUI DE ADAPTARE A COPIILOR LA SPECIFICUL ACTIVITĂȚII ȘCOLARE DE ÎNVĂȚARE	11
CAPITOLUL III - CONȚINUT SI METODOLOGIE ÎN FOLOSIREA JOCULUI PE TIPURI DE ACTIVITĂȚI	
a) Integrarea jocului în procesul învățării la clasa 1	26
b) Jocul didactic în activități de comunicare.....	29
c) Jocul didactic în activități matematice	36
d) Jocul didactic în cunoașterea mediului.....	41
CONCLUZII	43
BIBLIOGRAFIE	46

INTRODUCERE

Egalizarea șanselor școlare și integrarea optimă în clasa I a fost și rămâne și în continuare unul din obiectivele de bază ale învățământului preșcolar din țara noastră. O atenție sporită au dobândit în acest sens grupele constituite din copii între 6 -7 ani, respectiv "grupele pregătitoare" sau "grupele 0".

Prin însăși noțiunea care le definește de "grupe pregătitoare", se reliefează această orientare a procesului instructiv-educativ din grădinițe cât și obiectivele, conținutul, modalitățile de realizare, metodele și mijloacele de învățământ folosite de aceste grupe.

Prin temele propuse s-a încercat atât un răspuns la nevoile copilului (de 6 -7 ani) de a învăța, cât și formarea și dezvoltarea unor însușiri necesare viitorului școlar. S-a pornit de la premisa că unele trăsături psihice ale viitorului elev se pot forma din grădiniță, fiind o condiție necesară a trecerii de la "joc" la "învățare".

În învățarea de tip școlar nu se poate concepe succesul real fără capacitatea de a se exprima. Această capacitate s-a cultivat în grădinițele noastre la toate activitățile, cu precădere la grupele mari și pregătitoare. Analizându-se nereușita la învățatură a copiilor normal dezvoltați s-a constatat că aceasta se datorează, necultivării atente a intereselor elevilor, în vederea achiziționării noilor cunoștințe. Progresul în procesul de învățământ este condiționat într-o măsură covârșitoare de o motivație superioară din partea elevului, exprimată prin interesul său nemijlocit față de problemele ce i se oferă, prin plăcerea de a cunoaște și a explora necunoscutul, prin satisfacțiile ce le are în urma eforturilor sale.

Prin urmare, strategia didactică trebuie să includă neapărat în coordonatele sale și această preocupare a educatorului prin captarea și menținerea în permanență în condițiile "de înaltă tensiune" a atenției și interesului elevului.

Una din căile de realizare a acestui obiectiv o reprezintă jocul didactic, punte ce poate uni școala cu viața, activitate aparent facilă, întotdeauna atractivă, care pune în funcție toate forțele intelectuale ale copiilor, precum și încercarea

de a elabora aceasta lucrare. Realizarea unui învățământ modern, preponderent formativ cu o finalitate sociala bine conturată, strâns legată de viață, de practica socială - remarca I. Jinga, nu este posibilă "fără promovarea curajoasă a noului în intimitatea procesului instructiv - educativ, în conținut și forme de organizare, în metode și tehnici de predare, învățare, evaluare".

Efortul de cercetare investit în practica curentă înseamnă capacitatea de a stăpâni și conduce științific procesul de instruire și educație.

Activitatea desfășurată de mine, ca învățător, a prezentat cadrul adecvat pentru experimentarea și selecționarea soluțiilor în vederea optimizării activităților de dezvoltare a capacității de exprimare corectă, fluentă, a capacităților intelectuale, la educarea inițiativei lor creatoare.

Prin urmare prin activitatea pe care am desfășurat-o pentru realizarea obiectivelor propuse am aplicat metode de cercetare ca: observația, convorbirea, experimentul, metoda testelor.

Înscriindu-mi baza teoreticii privind ipoteza în lucrare și ținând cont de acumulările din experiența pedagogică și de tema propusă consider că prin folosirea jocului didactic se poate spori eficiența activității de educare în domeniul dezvoltării limbajului și a comunicării orale, cunoștințelor despre natura și om, al activităților matematice cu ușurință la regimul școlar.

În acest sens, încerc să găsesc care ar fi cele mai adecvate jocuri didactice corespunzătoare cerințelor programei, nivelului de dezvoltare al copiilor.

În această lucrare încerc să împărtășesc rezultatele bune obținute prin folosirea jocurilor didactice cu rol în pregătirea trecerii la activitatea de tip școlar. În acest scop voi realiza o grupare a jocurilor didactice cele mai potrivite, folosind metodele și modalitățile de desfășurare riguros științifice, mijloacele de învățământ cele mai potrivite prin care să se realizeze procesul de formare a deprinderilor intelectuale necesare desfășurării cu succes a activităților viitoare.

Pornind de la această ipoteză, mi-am propus să prezint câteva jocuri didactice folosite la dezvoltarea limbajului și a comunicării orale, cunoașterea naturii și activitățile cu conținut matematic prin intermediul cărora am urmărit să realizez sarcinile instructiv-educare privind trecerea preșcolarului la regimul școlar.

Valoarea principală a jocului rezidă în faptul că face "elevii participanți nemijlociți, direct interesați în propria lor formare".

Data fiind importanta celor arătate mai sus precum si experiența de zi cu zi de la clasă am încercat prin această lucrare să punctez rolul jocului în asigurarea continuității între activitatea din grădinița si cea școlară.

Lucrarea de față structurată pe trei capitole tratează tocmai această problematică. După o succinta introducere este prezentată importanta si actualitatea temei abordate, motivele pentru care am ales această temă, documentarea teoretică, metodele de cercetare folosite.

CAPITOLUL I

FUNDAMENTE PSIHOPEDAGOGICE

A. PARTICULARITĂȚILE PSIHOFIZICE ALE COPIILOR DE VÂRSTĂ PREȘCOLARĂ MARE SI ȘCOLARĂ MICĂ

Vârsta preșcolară este perioada dezvoltării intense a copiilor sub aspect fizic și psihic; de aceea educația primită la această vârstă influențează în mare măsură dezvoltarea ulterioară a copiilor.

La vârsta preșcolară, organismul copilului este în plină creștere, asistăm la o dezvoltare intensă a psihicului copiilor sub aspect cognitiv, afectiv, volitiv. Dezvoltarea psihicului este un proces complex și unitar. El are loc ca urmare a dezvoltării sistemului nervos și a interacțiunii copilului cu mediul înconjurător - natura, societatea - și în general cu toți cei care exercită o influență asupra lui.

La vârsta preșcolară, forma predominantă a activității copilului o constituie jocul. De aici rezultă importanța deosebit de mare a îndrumării jocului de către adult pentru dezvoltarea multilaterală a preșcolarilor.

În jurul vârstei de 5 ani apar primele manifestări de memorare și reproducere intenționată. În unitate cu gândirea se dezvoltă intens și limbajul copiilor. La sfârșitul vârstei preșcolare copilul ajunge să stăpânească structura gramaticală a limbii materne și să posede un vocabular destul de bogat, ceea ce permite dezvoltarea limbajului contextual. Toate aceste procese apar și se dezvoltă în activitatea copilului.

Preșcolarul este deosebit de impresionabil; el se simte deosebit de atras de orice obiect care-i produce emoții plăcute.

Copilul învață să-și frâneze pornirile impulsive; viața afectivă dobândește un conținut din ce în ce mai bogat. Printr-o muncă educativă susținută se pot dezvolta la copii unele sentimente morale, intelectuale și estetice. Se dezvoltă unele trăsături morale ale personalității lor. Se dezvoltă stăpânirea de sine, perseverența și curajul.

Comportarea preșcolarului devine din ce în ce mai disciplinată; se conturează unele deprinderi de viață în colectiv.

Dezvoltarea multilaterală a copiilor de vârstă preșcolară se realizează în cele mai bune condiții numai sub influența unui sistem educativ stabilit în mod judicios, care ține seama de particularitățile lui de vârstă și individuale.

Totodată trebuie subliniat faptul că, în tot cursul perioadei preșcolare, se constituie particularități noi, care pregătesc trecerea spre etapa următoare de vârstă, apare și se dezvoltă tendința de a efectua activități tot mai complexe și mai pline de responsabilitate socială; printre ele începe să se desprindă tot mai mult învățătura. Aceasta marchează trecerea spre o nouă perioadă de vârstă - vârsta școlară.

Vârsta școlară mică cuprinde copiii între 7-11 ani, adică pe cei din ciclul primar. În școală, activitatea de bază a copilului devine învățătura. Calitatea de elev este o funcție socială din care decurg o serie de drepturi, dar și obligații și îndatoriri.

Devenind școlar copilul simte "seriozitatea" activității noi pe care o va desfășura în această calitate.

În primele clase copiii își însușesc un volum considerabil de cunoștințe care le largesc orizontul intelectual și adâncesc capacitatea lor de a înțelege lucrurile. Ei dobândesc numeroase priceperi și deprinderi - cititul, scrisul, socotitul - ce joacă un rol deosebit de însemnat în dezvoltarea psihică. Elevul învață să observe, să fie atent, să memoreze, să gândească.

Alături de învățatură, care constituie activitatea de bază a școlarilor, jocul și munca au un rol însemnat în dezvoltarea fizică și psihică a acestora. Deși jocul nu mai ocupă locul dominant, caracteristic activității copiilor din perioada preșcolară, totuși el își păstrează funcția specifică, îmbrăcând bineînțelese forme noi și dobândind un conținut mai complex. În general se poate afirma că pe școlarii mici nu-i mai atrage ca pe preșcolari procesul jocului ca atare, ci începe să-i preocupe sfârșitul jocului, rezultatul lui. Din acest motiv, jocurile școlarilor mici pretind într-o măsură tot mai mare o finalitate precisă, o organizare și stăpânire conștientă, voluntară a conduitei.

Procesul de învățare din primele clase se bazează pe o intensă dezvoltare a treptei senzoriale a cunoașterii.

În același timp, trecerea la activitatea școlară dă un puternic impuls gândirii și limbajului.

La începutul școlarității, gândirea copilului are încă un pronunțat caracter intuitiv, sub influența procesului de învățământ se dezvoltă gândirea abstractă.

În legătură cu activitatea școlară propriu-zisă - învățătura - se formează sentimente intelectuale: curiozitatea, satisfacția și insatisfacția.

Dezvoltarea aspectului voluntar al proceselor psihice și ale conduitei copilului este strâns legată de condițiile specifice ale activității școlare.

Necesitatea respectării exigențelor disciplinei școlare, a normelor de comportare, joacă un rol însemnat. Învățătura pretinde stăpânirea și dirijarea conștientă a proceselor psihice, a activității intelectuale proprii. Elevul este pus adesea în situația de a amâna sau suprima o activitate preferată (jocul > plimbarea) în favoarea lecțiilor. Copilul nu mai poate face numai ceea ce vrea, ci în primul rând ceea ce trebuie să facă.

Învățarea este un gen de activitate și totodată o formă de cultură care solicită intens operări în plan presupus convențional, simbolic bazat pe norme de substituție și mediere, de transfer și transformare de corespondență. Obiectele și situațiile reale sunt înlocuite în mare măsură prin semne, reprezentări grafice, simboluri, care, cel puțin în cazul unor obiecte fundamentale citit - scris și matematică descriu, pentru școlarul din clasa I, materia nemijlocită a percepțiilor.

Desprins de cercul mirific, practic acțional al jocului și al povestirilor saturate de relații și sensuri emoționale concrete, copilul se vede deodată proiectat pe orbita construcțiilor formale, abstracte care îmbracă forma informațiilor, a cunoștințelor ce se transmit cu regularitate prin lecție și care apoi trebuie însușite, reproduse, demonstrate de către copil în fața învățătorului care apreciază nivelul performanței școlare.

Învățarea de tip școlar își are rădăcinile în formele de experiență spontană ale vârstei preșcolare, care se împletesc când cu manipularea obiectelor, când cu jocul, când cu unele forme elementare de muncă.

Deși se implică și se întrepătrund, situându-se într-o ordine de succesiuni genetică, jocul și învățătura primate ca forme de activitate distincte ale conduitei infantile se află în raporturi antinomice: primul - o activitate liberă, spontană, bazată pe comunicarea nemijlocită, pe "jocul" dispersional al atenției, ce nu lasă loc instalării oboselii și plictiselii; cea de-a doua - activitate obligatorie cu

program stabilit, asistată de un adult care intervine, supraveghează, observă.

Ceea ce determină a nu mai fi surprinzător să constatăm că deși a năzuit cu ardoare spre învățatură, școlarul din clasa I poate să aibă reacții negative de insatisfacție și respingere față de noua lui ocupație.

B. PARAMETRI AI CONTINUITĂȚII ÎNTRE ACTIVITATEA DIN GRĂDINIȚĂ SI CEA ȘCOLARĂ

Unul din principiile de bază a cărei respectare asigură, în bună măsură, nivelul randamentului școlar îl constituie continuitatea în întreaga activitate educațională, în special la nivelul claselor "praguri" (clasele I și a V-a).

Cauza principală a insuccesului școlar în clasa I se datorește anumitor discontinuități între conținutul, formele și modalitățile de lucru proprii unor perioade oarecum distincte în dezvoltarea copiilor. În ceea ce privește pe școlarii din clasa I, este vorba de trecerea de la o formă de activitate dominantă, specifică perioadei preșcolare, la o altă activitate dominantă caracteristică vârstei școlare mici, respectiv de trecere de la joc la învățatură.

Tocmai de aceea apare necesară asigurarea unei continuități firești între activitatea specifică fiecăreia din cele două etape de vârstă ale copiilor. O asemenea continuitate va asigura o mai rapidă adaptare a copiilor din clasa I la particularitățile muncii de învățare. "Este împotriva naturii să tratăm copilul în mod fragmentar. Cu fiecare perioadă el constituie un ansamblu indisolubil și original. În succesiunea perioadelor, copilul rămâne una și aceeași ființă în curs de metamorfozare". 9)

În scopul asigurării continuității între activitatea dominantă, specifică vârstei preșcolare și cea a primei școlarități trebuie avute în vedere particularitățile trecerii de la un stadiu la altul în dezvoltarea copiilor. Dezvoltarea stadială a copiilor constituie, așa cum subliniază studiile de psihologie a vârstelor, un proces treptat, nu în salturi cu limite precise. Încă de la vârsta preșcolară în condițiile jocului ca activitate dominantă, apar, atât în cadrul acestei activități cât și în forme special organizate, elemente specifice ale muncii de învățare. Prin urmare învățatura - activitate dominantă a vârstei școlare este

9) Henri Wallon "Evoluția psihică a copilului", București, E.D.P. 1975, pag. 155

prezentă în diferite forme, atât neorganizate cât și organizate și la vârsta preșcolară. Ea este o consecință firească a interesului, a curiozității, a dorinței copilului de cunoaștere.

Pe de altă parte, o dată cu intrarea lui în școală, chiar în condițiile în care învățătura va deveni o activitate dominantă, se menține și jocul ca activitate care asigură un echilibru necesar, o continuitate firească între cele două stadii; ele asigură alături de alte demersuri didactice, o adaptare treptată a copiilor la activitatea școlară, o integrare în aceasta. Se înțelege că începutul școlarității va însemna și deplasarea treptată a ponderii activității de la joc spre învățatură.

Tocmai de aceea, jocul își justifică existența, menținerea lui nu numai ca mod de adaptare a copiilor din clasa I la activitatea școlară, ci ca o formă de învățare.

Este un lucru bine știut că școala își începe acțiunea educațională pe fondul acumulărilor realizate de copii la vârsta preșcolară. O consecință a acestui fapt o constituie, în mod firesc, necesitatea cunoașterii "zestrei" intelectuale, a acumulărilor realizate de copii înainte de intrarea lor în școală, a nivelului lor de dezvoltare intelectuală. Aceste achiziții, care au un mare rol în procesul învățării în clasa I, trebuie preluate "din mers", astfel încât adaptarea să se facă treptat, prin noi cumulări pe care copiii le vor face în forme specifice activității școlare.

Măsurile care pot asigura continuitatea între perioada preșcolară și cea a micii școlarități sunt multiple; unele din ele sunt de natură psihopedagogică și igienico-sanitară și au în vedere perfecționarea sistemului de examinare medicală și psihologică a tuturor copiilor de 7 ani, înainte de începerea școlarității.

O asemenea măsură are în vedere punerea de acord a vârstei de școlarizare cu vârsta "biologică" știut fiind că aceste două "vârste" nu se pot confunda. Printr-o asemenea măsură se previn situații în care sunt cuprinși la școală, în clasa I, copii care fie că nu au împlinit vârsta calendaristică de 7 ani, fie că nu au ajuns la un nivel de dezvoltare, fizică și intelectuală, necesar pentru a face față unor solicitări intelectuale care să le asigure capacitatea de a învăța cititul și scrisul. Nu este vorba de copii handicapați din punct de vedere intelectual, ci de copii care din diverse motive nu au ajuns la vârsta "maturizării"

școlare, dar care sunt ași pentru a intra în cele din urmă în școala de masă.

Continuitatea între grădiniță și școală se asigură în special prin măsuri de ordin pedagogic. O măsură pe care o consider de prim ordin o constituie cunoașterea temeinică a copiilor la intrarea în clasa întâi. Am în vedere cunoașterea acumulărilor realizate în perioada preșcolară în special a acelor care, într-un fel sau altul constituie elemente pregătitoare pentru învățarea citirii și a scrierii. Acestea sunt strâns legate de capacitatea elevilor de a comunica oral, de calitatea auzului lor fonematic (capacitatea de a pronunța și percepe, auditiv, corect sunetele). În acest sens trebuie avute în vedere în primul rând activitățile speciale, inclusiv cele ce au loc sub formă de joc și se desfășoară în grădiniță, potrivit prevederilor formulate de programa activității instructiv-educative precum și posibilitățile copiilor de a mânui corect instrumentele de scris (de desenat), de a-și coordona mișcările mâinii în scopul trasării unor contururi, a unor elemente grafice care intră în componența literelor pe care le vor scrie.

Metodele utilizate în acest scop au fost: observația, convorbirile, chestionarele orale, lucrările speciale de sondaj.

O altă categorie de măsuri de natură psiho-pedagogică menite să asigure continuitatea grădiniță - clasa I poate fi plasată la nivelul conținutului învățământului oglindit în special în programele respective ale grădiniței și ale clasei I. Este vorba de legătura indisolubilă între prevederile programelor respective de învățământ. Firește, această legătură există și ea trebuie să fie asigurată de autorii programelor. Pentru a fi operațională, corelația dintre programe se realizează prin cunoașterea lor reciprocă, atât de către învățător, cât și de către educator, în tot ce au ele comun. Nu poate fi concepută continuitatea în activitatea instructiv-educativă, între grădiniță și clasa I fără o cunoaștere temeinică a tot ceea ce realizează copiii preșcolari în vederea pregătirii lor pentru învățarea cititului și a scrierii. O cunoaștere, fie și sumară a activității de cultivare a limbajului în grupa pregătitoare din grădiniță dezvoltă numeroase acțiuni care, anticipează familiarizarea școlarelor cu unele componente de bază ale deprinderii cititului.

Astfel principalul obiectiv al dezvoltării limbajului în grădiniță îl constituie pronunția, articularea și perceperea cu claritate, expresivitate și

siguranță a tuturor sunetelor și grupărilor de sunete, a silabelor, precum și a cuvintelor în propoziție.

În programele grădinițelor mai sunt formulate obiective și chiar forme de activitate care se referă la dezvoltarea auzului fonematic, la sporirea capacității de diferențiere perceptiv-fonetică a cuvintelor în vorbirea rostită, precum și la conștientizarea exprimării proprii sub raport fonetic.

Programa stabilește și mijloacele de realizare a obiectivelor respective mijloace care, de fapt, anticipează forme corespunzătoare de activitate ce au loc în clasa I. Aceasta asigură o solicitare intelectuală mai susținută din partea elevilor. Ori, folosirea unei anumite tehnologii a instruirii în clasa I nu poate neglija ceea ce s-a efectuat la grădiniță. Prin urmare, este necesar să fie preluate atât elementele de conținut cât și de metodologie, pentru asigurarea trecerii treptate între grădiniță și clasa I. Astfel se ajunge la o altă categorie de măsuri de ordin pedagogic, care acționează tot în sfera tehnologiei instruirii.

Este vorba de continuitate în însăși folosirea metodelor atât a celor generale, cât și a celor speciale utilizate în învățarea cititului și a scrisului. Voi aminti din rândul acestora folosirea jocului îndeosebi a celui didactic, atât ca mijloc de relaxare, de destindere pentru copii, cât mai ales ca mod de învățare.

Consider necesar să evidențiez necesitatea de a asigura o continuitate firească între grădiniță și școală, fără de care nu poate fi concepută adaptarea rapidă a copiilor din clasa I la specificul muncii școlare. Aceste măsuri sugerează modalități specifice, utilizate în vederea grăbirii adaptării copiilor din clasa I la activitatea de învățare de tip școlar.

Ideea continuității în studiul limbii române la clasele I-IV nu se rezumă doar la trecerea "pragului" de la grădiniță la școală. Într-un fel aparte trecerea dintr-o clasă în următoarea poate constitui un prag al cărui pas fără poticniri, se face prin asigurarea continuității la toți parametrii pe care i-am menționat. De asemenea, învățătorii, institutorii care predau la clasele I-IV trebuie să aibă în vedere că aceste etape încheie doar un ciclu de școlarizare și că urmează un altul - ciclul gimnazial - iar trecerea pragului dintre aceste cicluri este cel puțin la fel de dificilă ca și cea de la grădiniță-școala primară.

CAPITOLUL

II

VALENȚE ALE JOCULUI ÎN GRĂBIREA RITMULUI DE
ADAPTARE A COPIILOR LA SPECIFICUL ACTIVITĂȚII
ȘCOLARE DE ÎNVĂȚARE

Având în vedere scopul educației preșcolare care se realizează prin mai multe obiective ce vizează dezvoltarea fizică, intelectuală, morală, estetică, practică, a copilului preșcolar, în principiile care contribuie la realizarea conținutului programei se numără și asigurarea unității și continuității dintre grădiniță și școală. "Pregătirea copiilor pentru școală este și va fi un obiectiv necesar al activității din grădiniță".

În favoarea acestei aserțiuni pledează o multitudine de argumente dintre care menționăm:

-învățământul preșcolar este parte componentă a sistemului de învățământ național;

- vectorul evoluției este unideterminat preșcolar - școlar;

- bagajul național dobândit în grădiniță poate contribui decisiv la reușita școlară a micului elev;

- introducerea copilului într-o colectivitate stabilă, urmată de apariția unei polarizări afective în jocul educatorului facilitează integrarea școlară a acestuia.

Factorii care pot asigura școlarizarea normală sunt următorii:

- o dezvoltare fizică adecvată, cu o corelare armonioasă între înălțime și greutate;

- perceperea auditivă corectă a sunetelor (auz normal);

- articulare corectă a sunetelor;

- grad de dezvoltare intelectuală satisfăcător (inteligență normală);

- maturizare afectivă suficientă;

- organizare tempo - spațială;

- achiziție corectă, corespunzătoare a noțiunilor de schemă corporală stânga - dreapta;

- coordonare motorie adecvată;

- motivație adecvată (dorința copilului de a deveni școlar);
- mediul socio-familial propice;

Pentru aceasta grădinița trebuie să urmărească:

1. Pe linia dezvoltării psiho - motricității
 - a) exersarea motricității fizice;
 - b) exersarea dominantei laterale;
 - c) cunoașterea schemei corporale;
2. Pe linia dezvoltării proceselor perceptiv
 - a) capacitatea de discriminare vizuală reflectată în:
 - cunoașterea obiectivelor concrete
 - diferențierea mărimii și formelor obiectelor
 - b) memorie vizuală;
 - c) perceperea corectă a relațiilor spațiale dintre obiecte;
 - d) capacitatea de organizare a câmpului perceptiv, stabilirea unui raport corect între obiect și fond perceptiv, dezvoltarea spiritului de observație
 - e) capacitatea de discriminare auditivă;
 - f) capacitatea de discriminare tactilo - chinestezică;
 - g) orientare în timp.
3. Pe linia proceselor cognitive superioare:
 - a) dezvoltarea limbajului;
 - b) dezvoltarea gândirii reflectată în:
 - capacitatea de a sesiza asemănări și deosebiri;
 - capacitatea de a seria, de a clasifica;
 - dezvoltarea unor elemente de gândire matematică.

Datorită influențelor formative cărora sunt impuși copiii pe fondul activităților logice și opționale, al interrelațiilor promovate, se înregistrează reale progrese în cele trei domenii ale activității psihice: procesele cognitive, cele afectiv-emoționale și desăvârșirea voinței și a conduitei.

În lucrările de specialitate din literatura pentru copii se reliefează pregnant ideea ca dintotdeauna și pretutindeni, jocul a fost strâns legat și este strâns legat de mirifica lume a copilăriei. Pentru copiii noștri, acum în prag de mileniu trei am reconsiderat ceea ce Robindonet Tagore numea "pedagogia libertății" în care

munca noastră este bucurie, e libertate, e joc, adică este creație.

"Jucându-se copilul își lărgeste orizontul de cunoaștere, învață, dar altfel decât în clasă, să se apropie cu dragoste de muncă, tehnică, artă, își cultivă aptitudinile, talentul, tendința către nou, creativitatea, exersează reguli ale conviețuirii și colaborării, reguli ale vieții sociale și firește, jucându-se copilul se întărește fizic, se dezvoltă sănătos, face primii pași în sport." 10)

Jocul produce plăceri, bucurii, satisfacții. Cu cât un copil se joacă mai mult, aleargă, respiră în voie nu numai că ajunge mai sprinten, se dezvoltă în mod normal, dar devine mai vesel, mai optimist, bucuros de viață. De asemeni prin joacă cunoaștem mai bine firea copiilor, căci în ele își pun la bătaie toate puterile ascunse ale sufletului lor primăvăratic, jocul și celelalte activități specifice vârstei nu pot fi separate căci între joc și viața însăși nu există granițe.

E o legătură între trup și suflet pe care trebuie mereu s-o avem în vedere lăsând-o să prindă' cât mai mult. La joc copilul nu așteaptă să fie invitat în mod deosebit. În orice colectivitate de copii, porniți de tendințe firești de a se întrece, de a-și pune în lumină cunoștințele, aptitudinile, deprinderile, de a se bucura.

Jocul, zeu al copilăriei, e asemenea unor flăcări fermecate, floare de veselie, de voie bună ce zburdă laolaltă cu cei mici, îi îndeamnă, îi mână în haosul bucuriei de a trăi sub soare.

Prin joc activitatea copilului se desfășoară într-un timp și univers imaginar construit din rezerve de dorințe, atitudini, trăiri din experiență, care au avut ecou în personalitatea copiilor preșcolari. Fiind într-o permanentă interactivitate cu adultul, copilul reflectă prin jocurile lui din viața și activitatea acestuia.

"Jocurile copiilor sunt o adevărată oglindă a societății contribuind la dezvoltarea psihică, morală și intelectului copiilor, la formarea bazelor personalității, la formarea trăsăturilor de caracter." 11)

Dicționarul de psihologie consideră jocul ca formă de activitate specifică pentru copii, hotărâtoare pentru dezvoltarea lor.

10) Florica Andreescu "Pedagogia preșcolarului", E.D.P. București, pag. 54 11)

E. Andreescu "Învățământul preșcolar", pag. 52

Jocul contribuie la dezvoltarea gândirii, a inventivității, creativității și combativității, la dezvoltarea limbajului, angajează numeroase resurse cognitive, afective și soluționale.

Jocul poate fi mijloc educativ, metodă de educație, procedeu educativ și principiu educativ. .

Jocul implică în mod deosebit afectivitatea copilului, solicită atenția, voința, dorința de a învinge, jocul poate fi folosit în cadrul activităților, în completare se pot desfășura lecții în care afectivitatea este organizată numai prin joc sau poate fi introdus în orice moment al lecției, cu condiția să se găsească forma cea mai potrivită pentru a nu se rupe unitatea acestuia.

Jocul ca activitate instructiv-educativă trebuie înțeles în primul rând ca un cadru organizatoric inedit de desfășurare a activității didactice așa cum este de exemplu, activitatea dirijată. Cadrul respectiv este de așa natură asigurat de educatoare încât copiii găsesc cel mai bun climat psihologic și social de manifestare și dezvoltare a propriei personalități.

Jocul ca modalitate modernă de desfășurare a procesului educativ în grădiniță rezultă din faptul că în antrenat în joc în calitate de participant la propria formare, copilul este sprijinit să dobândească metodele și căile accesibile lui de cunoaștere, pentru ca pe temeiul acestei condiții importante, el să poată cuceri orice cunoștințe de care are nevoie.

Jocurile copiilor devin "metoda de instruire" în cazul în care ele sunt organizate și desfășurate în ordinea implicației de logică a cunoașterii și învățării. Jocul, ca metodă, intră diferit în participarea educatoarelor în cadrul activităților. Ele au înțeles metoda de a face mereu jocuri noi și metode de joc în conformitate cu specificul diferitelor teme.

Folosind jocul ca metodă simulativă s-a constatat că între joc și situația reală există asemănări formale, analogii pe care copilul trebuie să le sesizeze, să le încorporeze în reprezentările sale despre fenomenul respectiv.

Dintre metodele de simulare ponderea însemnată în munca desfășurată cu preșcolarii o au jocul didactic, jocul de rol, jocul procedeu.

"Jocul copiilor - spunea Emile Planchard - nu este oglinda fidelă a personalității sale în formare, ci poate fi utilizat și ca auxiliar educativ și chiar să servească drept bază a metodelor de predare în școlile preelementare și

elementare." 12)

Profesorul Ioan Cerghit arate că "pedagogia modernă nu atribuie jocului o semnificație funcțională ca în trecut de simplu exercițiu pregătitor și util dezvoltării fizice, ci una de asimilare a realului la realitatea proprie a copilului, motiv pentru care aceasta a devenit astăzi una din principalele metode active, atractive și extrem de eficiente în munca instructiv - educativă cu preșcolarii." 13)

Prin intermediul jocului "copilul părăsește lumea care-l înconjoară și-l încătușează, scapă de forma constrângerii exterioare, de povara trupului", așa cum menționează Jean Chateau în lucrarea sa "Copilul și jocul", și intrând în joc cu trup și suflet se realizează pe deplin. 14)

Jocurile sunt numeroase și datorită caracterului, conținutului și structurii, ele se pot clasifica după mai multe criterii:

A. Pedagogia școlară clasifică jocurile în funcție de sarcinile educării multilaterale a preșcolarului și de ponderea influenței formative a trei categorii:

- a) Jocuri de creație
- b) Jocuri didactice
- c) Jocuri de mișcare

Această clasificare corespunde scopului pe care-l fixăm educației preșcolare. Fiecare dintre aceste jocuri are un rol bine definit în programul zilnic al grădiniței și în programa activității instructiv - educative.

Astfel, în prima parte a zilei și parte a treia, se pot desfășura jocuri de creație și jocuri de mișcare, jocuri didactice se desfășoară în cadrul activităților dirijate cu întreaga grupă de copii și mai puțin în etapa jocurilor și activităților la alegere.

Prin jocurile de creație, copii prelucrează și transpun planul imaginar al impresiilor pe care le au despre realitatea înconjurătoare, fără prea mult efort și în mod cât mai plăcut.

Pentru ca jocurile de creație să contribuie în mod pozitiv la formarea personalității copilului, dar și la încheierea relațiilor de grup este necesară o

12)E.Planchard "Introducere în pedagogie", E.D.P. București, pag. 130

13)E.Planchard "Introducere în pedagogie", E.D.P. București, pag. 130

14)J.Chateau "Copilul si jocul", pag. 7-8

îndrumare corectă a jocurilor, selectarea materialului ce va pune la dispoziția copilului și existența unui bogat orizont de cunoștințe acumulate de copii din realitate.

În literatura de specialitate jocurile de creație se clasifică astfel:

- a) Jocuri de creație cu subiecte din viața cotidiană;
- b) Jocuri de creație cu subiecte din basme și povești;
- c) Jocuri de construcție.

În cadrul acestor jocuri copilul ajunge să se integreze cu ușurință și plăcere în grupul social, se dezvoltă din punct de vedere intelectual și afectiv.

Forma de activitate care face trecerea de la joc la învățare și munca este jocul didactic. Jocul didactic este o formă de activitate atractivă și accesibilă copilului prin care se realizează o bună parte din sarcinile educaționale și instituționale preșcolare.

Jocul didactic este acceptat cu mare plăcere de copii cu intenția de a se juca, căci așa cum spunea J.J. Rousseau "nu e supunere mai perfectă decât aceea care păstrează amprenta libertății".

Jocul didactic deține rol deosebit de important în planul de învățământ preșcolar deoarece îmbină deosebit de eficient sarcini și funcții specifice învățării.

Astfel, jocul didactic, realizează odată cu instruirea copiilor într-un anumit domeniu de cunoaștere și sporirea interesului pentru activitate prin elemente distractive folosite și care concură la realizarea scopului formativ -educativ și împreună cu celelalte activități determină realizarea sarcinilor cu privire la pregătirea copilului pentru școală.

Profesorul Ioan Cerghit menționează că "între jocurile educative sau didactice și cele de muncă (instructive) vor avea câștig de cauză cele din urmă dacă efortul de studiu este cu seriozitate dus la bun sfârșit ". 15)

Jean Piaget numește jocurile didactice " jocuri exercițiu " și le situează pe primul loc în clasificarea tipurilor de jocuri specifice vârstei preșcolare, îmbrăcând o haină atractivă, trezesc interesul copiilor pentru executarea unei sarcini didactice și întrețin efortul necesar realizării acesteia.

În educarea copiilor la vârsta preșcolară, el are un loc bine definit în planul de învățământ al instituțiilor preșcolare determinat de faptul, că pe măsură ce copilul își însușește pe baza experienței sale de viață cât și pe alte căi, o serie de cunoștințe, de priceperi și de deprinderi, rolul sau crește în vederea cumulării altora.

Eficiența jocului didactic constă în perfecta îmbinare între procesul de învățare și acțiunea de joc. Jocul didactic este activitatea pe care copilul o acceptă nu cu intenția de a învăța ci cu intenția de a se distra, căci este o activitate care place.

Jocul didactic are rolul de a preciza, consolida, sistematiza, verifica unele cunoștințe acumulate de copil în activitățile precedente, de cunoștințe despre mediul înconjurător, de dezvoltarea limbajului, de matematică.

Jocurile didactice contribuie la dezvoltarea analizatorilor, la educarea sentimentului moral, a trăsăturilor de voință și caracter.

Jocurile didactice au rol și în educarea estetică a copiilor, în dezvoltarea și exersarea vocabularului copiilor, a însușirii corecte a formelor gramaticale a limbii, fixează, precizează și activează vocabularul, contribuie la îmbunătățirea pronunției sunetelor obișnuind copiii să folosească în mod corect diferite construcții gramaticale.

Jocul didactic contribuie la aprofundarea și îmbogățirea cunoștințelor matematice ale copiilor cu privire la cantitate, la constituirea de grupe de obiecte, efectuarea de operații cu grupe de obiecte, familiarizarea copiilor cu acțiunea de numărare a obiectelor, asocierea numărului la cantitate, inițierea copiilor în operații simple de calcul oral, de adunare și scădere cu diferența de o unitate.

Un rol important îi revine jocului didactic în încheierea colectivului și formarea disciplinei conștiente, copilul fiind obligat să respecte inițiativa colegilor, să recunoască meritele colegilor.

Prin jocurile didactice este stimulată cinstea, răbdarea, spiritul critic și autocritic, stăpânirea de sine. De aici se vede eficiența jocului didactic în pregătirea copilului pentru adaptarea copilului la regimul școlar.

Specific jocului didactic este determinarea părților sale componente și trăsăturile de caracter prin care își menține esența de joc .

Activitate complexă, interesantă, plăcută, antrenantă, jocul dezvoltă flexibilitatea gândirii, perseverența în acțiune, spiritul de cooperare, consolidează o serie de deprinderi, stimulează inițiativa, inventivitatea și creativitatea.

Plecând de la definiția adaptării - "proprietatea fundamentală a unui organism de a-și modifica funcțiile și structurile sale, în raport cu schimbările cantitative, ale mediului ambiant și în schimbările calitative" - se poate spune că sistemul de adaptare al copilului la viața școlară trebuie să se modifice, fapt ce se petrece uneori cu dificultate.

În unele cazuri urmărite de mine în acest sens, am constatat că adaptarea copiilor se face în mod relativ diferențiat (adaptare dificilă, adaptare tensionată, bună, foarte bună).

Copiii care au frecventat grădinița în mod curent se adaptează la regimul școlar bine și chiar foarte bine, deoarece grădinița în colaborare cu familia are o deosebită contribuție.

Grădinița i-a format copilului deprinderea de a fi atent, de a desfășura unele activități de ordine, autoservire, să manifeste o disciplină a conduitelor, să utilizeze expresii frumoase, să se exprime corect în propoziții, să posede deprinderi igienice corespunzătoare.

În condițiile vârstei școlare, școala trebuie să asiste pe copil în eforturile de adaptare în viața școlară, la munca de învățare, la schimbările din ambianța social - culturală.

Intrarea copilului în școală are caracteristicile unui mic șoc, mai ales pentru cei care nu au frecventat grădinița - în asemenea cazuri există și dificultăți în adaptare .

Adaptarea școlară solicită o amplă mobilizare în capacități adaptive, din cauza existenței diferenței importante între oferta și programele educative, modul de evaluare și interrelaționare a copilului în școală, familie, grădiniță.

Trecerea de la viața de familie la viața colectivității presupune un proces complex de adaptare.

Grădinița, fiind cadrul de trecere dintre familie și școală, oferă o educație mult mai organizată decât în familie și folosește programele educative în mod gradat și planificat în timp, având în vedere stimularea dezvoltării particularităților și pregătirea pentru școală.

Copiii care frecventează grădinița se integrează cu ușurință în viața școlară, întrucât, aceștia au trecut deja prin fazele incipiente ale adaptării în cadrul programului de grădiniță. Astfel, la venirea în grădiniță, copilul trece printr-o adaptare biologică impusă la schimbarea mediului social, de modificarea naturii stimulilor, a calității lor, producându-se schimbări de reacție în satisfacerea importantelor trebuințe.

Mediul ambiant determină totodată schimbarea reacțiilor la cerințele spirituale legate de interese, curiozitate, cerințe opționale.

Se poate spune că în această etapă, copilul trece printr-o adaptare psihică.

Prin integrarea sa în cadrul colectivului de copii, copilul trece printr-o adaptare socială, iar în funcție de intensitatea stimulului acesta se poate adapta (sau nu) afectiv.

Deci, condiția esențială "atingerii de către toți copiii a gradului de dezvoltare și de adaptare cerut de o eficientă activitate școlară, o reprezintă frecventarea cu regularitate de către aceștia a grupei pregătitoare". 16)

Este necesar așadar, valorificarea potențialului creativ al preșcolarului insistându-se pe formarea și dezvoltarea personalității lor în devenire, pe sociabilitatea și intrarea în colectiv.

Succesul sau eșecul în activitatea școlară viitoare a copilului, depinde într-o mare măsură de natura influențelor ce s-au exercitat asupra lui în perioada anterioară.

Calitatea educației primite este esențială.

La grupa pregătitoare care este obligatorie, se poate rezolva în foarte mare măsură problema adaptării școlare cu condiția ca activitatea să fie bine structurată și organizată, între grădiniță și școală existând note comune dar și specifice. Grupa pregătitoare trebuie să rezolve problemele privind continuitatea între cele două trepte de învățământ și pe cele vizând adaptarea la regimul de activitate școlară.

Este necesar, în primul rând, să se țină seama de particularitățile psiho-fizice ale copiilor de 6 - 7 ani care sunt de fapt beneficiarii acestei grupe pregătitoare.

Pentru o bună pregătire a preșcolarului în vederea școlarizării, este necesar să se țină seama de obiectivele grădiniței precum și cele ale clasei I și de consecințele acestora.

Deci, pentru copilul care frecventează grădinița, grupa pregătitoare, adaptarea la regimul școlar nu va mai fi o problemă, deoarece, el trecând prin aceasta este format și pregătit pentru a păși cu ușurință spre o altă treaptă a învățământului.

Este necesar, ca învățământul primar, copilul să fie urmărit și ajutat în eforturile sale de adaptare la viața școlară, pentru că vor mai exista eforturi de adaptare la regimul școlar, chiar dacă micul școlar a fost și "preșcolar" deoarece se face trecerea de la o activitate bazată în general pe joc, la o nouă activitate - activitatea de învățare.

De aceea, în grădiniță, pe lângă activitatea de joc, se desfășoară și activități ce conțin forme (elemente) de învățare pentru a-i pregăti pe copii să se adapteze la regimul școlar.

Deci, învățătura - dominantă a vârstei școlare, este prezentă și în activitatea grădiniței. De aceea, consider ca în prima parte a învățământului primar (clasa I) să se pună accent pe îmbinarea formelor de joc în activitatea de învățare pentru a nu părea o ruptură între prima treaptă imediat următoare (învățământ primar), ceea ce ar influența negativ chiar și adaptarea copilului preșcolar la regimul școlar.

O altă treaptă în pregătirea pentru școală este aptitudinea de școlaritate care reprezintă capacitatea de a urma, de a se integra în cercurile școlare.

Ținând cont de caracteristicile aptitudinii de școlaritate, superioritate în performanțe, progres continuu și precocitate în apariția fără o învățare deosebită se poate spune că un copil prezintă o precocitate timpurie, pe când alții se manifestă relativ mai târziu în privința aptitudinii de școlaritate.

Abordarea referitoare la aptitudinea de școlaritate a copiilor înțelesă ca grad de pregătire și capacitate de adaptare a copilului la cerințele activității școlare, trebuie să țină seama de cel puțin două realități:

1. Frecventarea grădiniței de un număr mare de copii (în special la grupa pregătitoare 6-7 ani);
2. Stabilirea momentului (vârstei școlarității).

Ținând cont de aceste două aspecte reținem concluzia că aptitudinea de școlaritate este o problemă a educației preșcolare instituționalizate (grădinița) și condiția esențială a atingerii de către copii a gradului de dezvoltare și adaptare cerut de o eficientă activitate școlară, o constituie realizarea unei legături funcționale de continuitate între activitatea din grădiniță și prima clasă a școlii primare.

Pentru ca un copil să satisfacă exigențele școlii, să asimileze cunoștințele prevăzute în clasa I este necesar să se realizeze aptitudinea de școlaritate care nu poate fi limitată la pregătirea intelectual cognitivă a copilului pentru a asimila conținutul instruirii primare ce se definește printr-o noțiune mult mai complexă, care se raportează la starea multidimensională a personalității copilului, cuprinzând și sfera afectivă, volițională și socială.

Maturizarea școlară reprezentând atingerea stadiului de dezvoltare completă, vizează toate laturile personalității în unitatea și interacțiunea lor dialectică.

Pregătirea copilului preșcolar pentru integrarea în activitatea școlară constituie un scop fundamental al procesului instructiv - educativ din grădiniță, fiind și criteriul esențial al eficienței învățământului preșcolar în ansamblu.

În momentul intrării în clasa I, copilul de 6 - 7 ani trebuie să dispună de o structură complexă și dinamică, de funcții psihice, spirit de observație, gândire, care alături de motivație și alte aspecte ale personalității, să-i permită integrarea fără dificultăți și reușita școlară.

La intrarea în clasa I, trebuie să se evalueze gradul de maturitate școlară, termen corelativ indicând gradul de concurență dintre nivelul de dezvoltare al copilului și cerințele școlare specifice clasei I.

În ceea ce privește modul de integrare al copilului în clasa I au existat păreri diverse cu privire la socializarea copilului, pus în situația de a se integra într-un grup social.

"Sociabilitatea reflectă capacitatea omului de a se orienta către o persoană sau alta, de a stabili relații socio-afective în cadrul unei colectivități în funcție de satisfacerea unor trebuințe de ordin material sau spiritual". 17)

Jean Piaget arată că sociabilitatea omului are loc în mod progresiv minând pas cu pas în evoluția efectivă și intelectuală.

Precizez că între 3 și 7 ani se dezvoltă sentimente interindividuale (simpatie - antipatie) legate de socializarea acțiunilor.

Vârsta de 3 - 7 ani este perioada de adaptare socială accentuată prin achiziționarea modelelor de comportament social, favorizată de lărgirea sistemului de comunicare verbală.

O importanță deosebită în realizarea sociabilității o are jocul, teren unic al coeziunii ocupaționale la vârsta preșcolară. Jocul reprezintă calea de sociabilizare a copilului, fiind în același timp oglinda vieții sociale.

Condițiile de viață, de mediu, de cultură și civilizație, favorizează dezvoltarea jocului, iar jocul dobândește o funcție de socializare a conduitei și comportamentului copiilor încă din cele mai timpurii etape de vârstă.

Dezvoltarea fizică și psihică a copilului trebuie să atingă un anumit grad de maturitate pentru ca el să poată beneficia de învățarea socială. Astfel, învățarea devine neeficăce sau în cazurile de suprasolicitare a copilului, imatur școlar, chiar nocivă.

Pentru a preveni insuccesele încă de la vârsta școlară mică, este necesară examinarea medicală și psihologică a copilului la intrarea în clasa I, deoarece există o discordanță între vârsta cronologică și cea psihologică (mintală, motrică, emoțională) a copiilor.

Vârsta cronologică luată drept criteriu de școlarizare se întemeiază pe ipoteza (nu întotdeauna confirmată) ca toți copiii primiți în clasa I la 6 ani dispun de o dezvoltare psihică generală suficientă pentru încadrarea cu succes în procesul de învățământ.

Verificarea pregătirii necesare pentru încadrarea în regimul școlar, are o importanță deosebită în prevenirea insucceselor școlare. Dacă gradul de dezvoltare a copilului nu este în concordanță cu cerințele școlare, el va repeta clasa I sau una din clasele următoare.

Pregătirea copiilor pentru școală sub aspectul maturizării psihice comportă diferite aspecte și în ceea ce privește învățarea materiilor prevăzute pentru clasa I: a citirii, a scrierii, a aritmeticii.

Premisele însușirii citirii se pot grupa în condiții generale ale dezvoltării

fizice, perceptiv - motorii, ale dezvoltării limbajului, ale orientării și structurii spațiale și ale nivelului intelectual.

Diferite deficiențe în percepțiile vizuale, auditive sau tulburările limbajului pot determina "pregătirea incompletă" a copilului pentru învățarea citirii. Învățarea scrierii este determinată de : percepția identității și a nonidentității figurilor, care să-i permită copilului diferențierea clară a grafismelor.

Nivelul grafic este determinat de volumul exercițiilor grafice, de dezvoltarea motricității fine a mâinii și de capacitatea intelectuală.

Perioada școlară este cea mai importantă etapă psiho - genetică "datorită progreselor remarcabile în toate planurile și direcțiile, în special în sfera datelor informaționale a proceselor cognitive, afective, volitive, și a trăsăturilor de personalitate ale copilului.

Procesele cognitive facilitează cunoașterea, înregistrarea care încorporează și forme mai evolute de simbolizare în care acționează integratori verbali (alimente, păsări, flori, fructe, etc). 18)

În grădinița, copilul traversează programe educative care îi măresc sensibilitatea intelectual - observația. Satisfacerea trebuințelor biologice de 7 ani devine dependentă de trebuințele psihologice care se dezvoltă și sunt întreținute de curiozitatea care capătă un statut similar cu cel al jocului.

Transformările calitative importante permit să cunoască gradul de înțelegere. Senzațiile și percepțiile furnizează mistere extrem de importante pentru planul mintal și al acțiunilor desfășurării în mediul înconjurător și cel cultural. Reprezentările la această vârstă sunt încărcate de impresii concrete. Un rol important în dezvoltarea planului perceptiv și al activării reprezentărilor îl are jucnL

Jocul solicită și antrenează vigoarea, forța fizică, rapiditatea, simplitatea și candoarea, echilibrul, evaluarea spațialității, abilitatea în folosirea diferitelor părți ale corpului, mâinii, membrelor, coordonarea oculo - motorie, tact, sensibilitate constantă, presiune și temperaturi.

Psihologi ca J.Piaget și alții, afirmă că memoria este mai activă prin joc. Memoria, reprezintă procesul de fixare, păstrare, recunoaștere și reproducere, reflectă conduitele celor din jur.

Mulți autori din literatura de specialitate au găsit valoroase atât din punct de vedere teoretic, precum și practic, ideea continuității și unității educației între sistemele de învățământ. În acest sens, fiecare etapă a educației are rolul de a pregăti copilul pentru etapa următoare, care continuă și desăvârșește prin forme, mijloace și conținuturi specifice educația din etapa precedentă.

La ideea unității și continuității educației se adaugă și cea a specificității ei în funcție de stadiile de dezvoltare a copilului, de dominanțele genetice ale fiecărei etape.

Ținând cont de aceste idei - unitate, continuitate și specificitate, se pot evidenția câteva aspecte psihologice ale pregătirii copilului preșcolar pentru activitatea școlară.

Pregătirea copilului pentru școală implică pe lângă forme și conținuturi diverse și multiple și o pregătire psihologică.

Această pregătire necesită desfășurarea unei munci educative în grădiniță în vederea creerii condițiilor psihice (a structurilor și funcțiilor psihice) care să-l facă pe copil apt pentru munca din școală, pentru o activitate sistematică. Poate fi considerat pregătit psihologic pentru școală, copilul capabil să treacă de la activitatea predominant ludică (jocul) la activitatea cu finalitate - învățătura.

Aceasta presupune maturizarea psihică a copilului prin activități specifice învățământului preșcolar, jocul și activitățile prevăzute în planul de învățământ al grădinițelor. Pe lângă activitățile ce se desfășoară în grădiniță, jocul didactic influențează procesul dezvoltării și maturizării psihice a copilului, asigură pregătirea lui psihologică pentru activitatea pe care o va desfășura în școală. În acest sens este necesară determinarea obiectivelor și conținutului jocurilor didactice din grădiniță în corelație cu cele din școala primară și totodată elaborarea unei taxonomii a acestor obiective. Pentru ca o educatoare să desfășoare munca științifică, este necesar ca în programă să se precizeze și aspectele psihologice ale pregătirii preșcolarului pentru școală, întrucât activitatea școlară - învățătura de tip școlar presupune, pentru a se desfășura eficient, un anumit nivel de dezvoltare psihică, nivel atins de toți preșcolarii.

Acest nivel de dezvoltare psihică se obține prin influențele instructiv - educative sistematice din grădiniță (activități dirijate).

Datorită îmbinării activităților comune (dirijate cu elemente de joc) se produc însemnate schimbări în structura proceselor psihice, se intensifică funcția reglatoare a sistemului verbal.

Formele vechi ale activității psihice cedează locul unor noi forme, mai complexe sau sunt mijlocite tot mai mult de gândire și limbaj.

Astfel, locul atenției involuntare este preluat de atenția voluntară, preșcolarul mare fiind capabil să asculte cu atenție o povestire, indicațiile verbale ale educatoarei, cu privire la modul de execuție a unor sarcini. Nivelul atenției și calitățile ei sunt la aceasta vârstă, superioare celorlalte etape ale dezvoltării copilăriei.

La cultivarea acestor calități ale atenției (concentrare, stabilitate, mobilitate) pe care se va baza întreaga muncă școlară, un rol deosebit de important îl au jocurile și în mod special jocurile de atenție care au ca scop educarea și ridicarea gradului capacității de concentrare a atenției, a duratei de concentrare a acesteia în timpul desfășurării lor.

CAPITOLUL

III

CONȚINUT SI METODOLOGIE ÎN FOLOSIREA JOCULUI PE TIPURI DE ACTIVITĂȚI

a) Integrarea jocului în procesul învățării la clasa I

Jocul, angajează în activitatea de cunoaștere cele mai importante procese psihice, cele mai intime operații ale acestora, având în același timp un deosebit rol formativ și educativ. Procesele intelectuale declanșate de joc, în special cele ale gândirii, au darul de a-i conduce pe elevi și "a afla", "a descoperi" unele adevăruri noi pentru ei, cu o oarecare ușurință, pe fondul angajării, doar și aparență, a unui efort mai mic și mai ales în condițiile unor satisfacții evidente. Jocul didactic poate fi utilizat ca o tehnică atractivă de explorare a realității, de explorare a unor noțiuni distractive pe o cale mult mai accesibilă. "Strategia jocului este în esență o strategie euristică" 19).

În joc, elevul se găsește "în situația de actor, de protagonist și nu de spectator ceea ce corespunde foarte bine dinamismului gândirii, imaginației și vieții lui afective, unei trebuințe interioare de acțiune și afirmare."20)

Jocul didactic dă un randament sporit față de celelalte modalități de lucru folosite în activitatea de învățare, în special la clasa I, deoarece el face parte din preocupările zilnice, preferate ale copiilor.

Prin prezența tuturor caracteristicilor situației de joc (trebuința de performanță, risc, incertitudine), jocul didactic solicită o angajare deplină a capacităților intelectuale ale elevilor. Aceasta mai des dacă se are în vedere că între joc și situația reală - cea urmărită de învățare - există întotdeauna o asemănare formală, o analogie.

Valoarea principală a jocului rezidă în faptul că face elevii participanți nemijlociți, direct interesați, la propria lor formare.

"Toate metodele active de educație a copiilor mici cer să li se furnizeze acestora un material corespunzător pentru ca jucându-se, ei să reușească să

19) Ioan Cerghit, Metode de învățământ, București, EDP 1976, pag. 171

20) Ioan Cerghit, Metode de învățământ, București, EDP 1976, pag.171

asimileze realitățile care, fără aceasta, rămân exterioare inteligenței copilului".
21)

În clasa I jocul reprezintă și o modalitate de asigurare a continuității între grădiniță și școală, de ușurare a procesului adaptării copiilor la specificul muncii școlare de învățare. Introducerea jocului în însăși structura lecțiilor constituie și un mijloc de prevenire, de înlăturare a oboselii, fiind cunoscută capacitatea redusă de efort a micilor școlari.

Jocurile, introduse în însăși structura lecțiilor în clasa I, sunt folosite uneori sub forma așa-ziselor activități în completare. Denumirea pare oarecum improprie de vreme ce jocul, așa cum am văzut are valențe de cunoaștere, iar prin joc se rezolvă, într-o manieră specifică, numeroase sarcini de învățare, rolul lui nefiind doar ludic. Importantă este doar semnificația care i se acordă.

Aceste activități - cu tot caracterul lor relaxant, de destindere, ceea ce constituie una din funcțiile lor de bază - nu pot fi organizate și desfășurate la voia întâmplării, ca simple activități în completare ori doar de relaxare.

O primă problemă ce trebuie rezolvată în mod corect se referă la conținutul acestor activități, precum și la formele lor de organizare. În ultimul timp au apărut numeroase lucrări care descriu un număr mare de asemenea forme - activități în completare, ce pot fi utilizate în clasa I, la toate disciplinele școlare, îndeosebi la citire și scriere. Acestea li se adaugă și cele pentru grădiniță.

Fiind vorba de asemenea forme de activitate, cu valențe multiple, care fac parte integrantă din lecție, este necesar ca ele să aibă un conținut și forme care să asigure în mod real integrarea lor organică în activitatea dominantă a fiecărei lecții.

Menirea activităților de joc este de a crea momente de destindere, de relaxare, de odihnă, dar pe același fond general de activitate de învățare, care este dominantă la fiecare lecție, în funcție de subiectul ei.

Chiar dacă realizarea acestor cerințe presupune unele dificultăți, respectarea lor este necesară în scopul asigurării caracterului unitar al continuității în lecție.

Astfel, jocurile fie că-i încarcă pe micii școlari cu lucrări care nu au nici o valoare didactico-educativă, fie că duc la irosirea timpului, ceea ce poate avea urmări la fel de negative ca și supraîncărcarea lor.

O altă problemă căreia este necesar să i se dea o rezolvare corespunzătoare cu privire la "activitățile în completare" o constituie locul lor în structura fiecărei lecții.

Foarte frecvent se are în vedere doar faptul că, fiind vorba de activități ce se desfășoară în completarea unei lecții, locul lor poate fi, invariabil în ultima parte a acesteia, mai mult chiar, se consideră că lecția propriu-zisă durează 30 - 35 minute, iar restul minutelor până la terminarea orei de curs se completează cu asemenea activități. Această viziune duce, de cele mai multe ori, la umplerea timpului cu activități al căror conținut și forme n-au nimic comun cu lecția în completarea căreia se fac.

Există situații când aceste activități își pot avea locul în ultima parte a orei de curs, mai ales când ele au și rol de a consolida, de a fixa, de a sistematiza unele lucruri învățate în timpul lecției sau după un șir de lecții. Se înțelege că, și în asemenea situații, este recomandabil ca activitățile respective să se integreze în conținutul unitar al lecției.

Dar, în mod inevitabil, pot apărea situații când elevii să dea semne de oboseală înainte de a se epuiza cele 30-35 minute programate pentru activitatea propriu-zisă de învățare sau este posibil ca unele sarcini didactice stabilite în cadrul unei lecții să-și găsească cea mai bună rezolvare tocmai prin jocuri didactice.

De aceea, locul jocului didactic poate fi fixat și în interiorul lecției, al orei de curs. Mai mult chiar, pot exista situații în care, introducerea elevilor în conținutul noii teme ce constituie subiectul lecției, să se facă, în modul cel mai nimerit, printr-un joc didactic cu valențe sporite. În asemenea împrejurări, locul cel mai potrivit al "activităților în completare" îl constituie chiar prima parte a lecției, ceea ce asigură în același timp și captarea atenției elevilor.

Un aspect aparte al conținutului și activităților de joc îl constituie posibilitatea introducerii lor în lecții de la caz la caz, nu într-o singură etapă, ci în două-trei reprize. Asemenea situații pot apărea fie în funcție de starea în care se află elevii, fie în funcție de măsura în care prin joc se pot rezolva sarcini

didactice cu mai multă eficiență, în diferite momente ale lecției.

Recomandările programelor școlare, precum și cele ale altor documente care orientează activitatea didactică în ciclul primar trebuie interpretate în mod creator, atât în ceea ce privește conținutul și formele de organizare, cât și locul lor în momentele cele mai potrivite ale orelor de curs.

b) Jocul didactic în activitatea de comunicare

Datorită importanței pe care o are limbajul în pregătirea profesională și în viața socială a omului, acțiunea de "cultivare a limbii", de dezvoltare a limbajului și a comunicării orale este o problemă care se rezolvă prin organisme de învățământ și după un program riguros.

Desigur că la dezvoltarea limbajului contribuie mulți factori: mediul familial și social, toate obiectele de studiu din învățământ, dar un loc important revine disciplinelor școlare din sfera limbii și dezvoltarea limbajului.

Ca mijloc de comunicare, limba se învață în etape succesiv, mai întâi în familie. În grădinița de copii și în școală are loc adevărata "cultivare a limbii individuale", exercitându-se o influență dirijată, organizată, planificată cu sarcini gradate ca dificultate și organizat în sistemul logic metodic.

Programa pentru învățământul preșcolar urmărește prin conținutul cunoștințelor și formele de activități prevăzute la dezvoltarea limbajului și comunicării verbale, pregătirea preșcolarului pentru receptarea fenomenului gramatical din școala primară, dar mai ales dezvoltarea afectivă a capacităților de comunicare verbală a limbajului.

Un mijloc adecvat particularităților de vârstă ale preșcolarului, util în realizarea dezvoltării vorbirii este jocul didactic, deoarece forma de joc antrenează intens copilul în stimularea și exersarea vorbirii în direcția propusă în cadrul fiecărui joc fără ca el să conștientizeze acest efort.

Astfel, prin intermediul jocului didactic se fixează, precizează și activează vocabularul copiilor, se contribuie la îmbunătățirea pronunției, la formarea unor noțiuni, la însușirea unor construcții gramaticale.

Prin desfășurarea jocurilor didactice în activitățile de dezvoltare a limbajului și a comunicării orale se urmărește formarea exprimării corecte a

copilului, pentru ca la intrarea în școală să posede noțiunile strict necesare însușirii cunoștințelor de bază prevăzute de programa școlară și îndeosebi pentru învățarea citirii, scrisului. Aceasta a vizat:

- pronunțarea clară și corectă a tuturor sunetelor ce intră în componența cuvintelor;

- dezvoltarea posibilităților copiilor de a efectua operații de analiză și sinteză silabică a cuvintelor;

- îmbogățirea și activizarea vocabularului cu noțiuni noi și cu termeni specifici cititului;

- însușirea structurii gramaticale;

- stimularea creativității copiilor în exprimarea orală.

Având în vedere exigențele programei, am realizat o grupare a jocurilor didactice după cum-urmează:

a) jocuri didactice pentru alcătuirea propozițiilor simple, apoi dezvoltate;

b) jocuri destinate exprimării corecte din punct de vedere gramatical;

c) jocuri didactice pentru dezvoltarea vorbirii coerente, fluente, expresive și dialogate.

Copilăria se caracterizează prin joc. Copilul se joacă pentru că este copil. Ceea ce pentru adult este munca, activitatea utilă pentru copil este jocul. Dacă la vârsta preșcolară jocul reprezintă activitatea principală, la vârsta școlară mică, jocul didactic este o formă accesibilă și plăcută de învățare activă, participativă. Unanim recunoscut pentru contribuția deosebită pe care o aduce în instruirea și educarea elevilor, jocul este inclus în sistemul metodelor de învățământ, el răspunzând în modul cel mai fericit particularităților de vârstă ale școlărilor mici.

Ca să poată vorbi mai corect, elevul trebuie să perceapă sunetul, să-l articuleze, să-l pronunțe cu claritate, cu exactitate, expresivitate. Copiii pronunță sunetele, grupurile de sunete și apoi cuvintele în întregime. În acest sens am desfășurat cu copiii jocuri și exerciții, am prezentat unele obiecte însoțite de imaginile altor obiecte: creion, carte, găină, apoi le-am dat jetoane cu imagini să se joace cu ele și să le denumească. Astfel, copiii pronunță corect consoanele alăturate. Am continuat cerând copiilor să separe imaginile care încep cu același sunet, apoi cu sunete mediane și finale.

Am desfășurat jocuri axate pe realizarea analizelor fonetice. În pregătirea și desfășurarea lor de un real folos mi-au folosit jocurile-exercițiu, prin care am exersat organul fonator în vederea obținerii unei pronunții corecte, clare a sunetelor, a consoanelor și a grupurilor de sunete în special.

Tot în perioada de început am organizat jocul "Povestiți ceva despre" abecedar, ghiozdan, creion, *Qtc*, în care am urmărit spontaneitatea construcțiilor verbale, a fanteziei la copii și a jocului liber, a reprezentărilor despre lucrurile puse în discuție.

Primul contact cu școala având loc toamna, am inclus în lecție și jocuri legate de acest anotimp. Dintre aceste jocuri amintesc: "A venit toamna", "Săculețul fermecat".

La primul joc, copiii așezați în cerc, iar în mijlocul cercului stă conducătorul jocului, care reprezintă toamna. Copiii se învârtesc în jurul conducătorului care le adresează următoarea întrebare în versuri:

"A venit toamna la noi După ce-o cunoașteți voi?" Cercul se oprește, iar conducătorul jocului întinde mâna spre un copil. Acesta dă răspunsul la întrebare, menționând un caracter caracteristic toamnei: frunzele îngălbenesc, se culeg strugurii, merele, perele, pleacă păsările călătoare.

Dacă răspunsul este corect, copilul respectiv devine conducătorul jocului.

Jocul "Săculețul fermecat" - Am cerut copiilor să recunoască legumele și fructele așezate în "săculețul fermecat" prin atingerea descrierea orală. Ambele jocuri au constituit prilejuri de a activa vocabularul elevilor, de a-și forma reprezentări despre toamnă și caracteristicile ei despre legume și fructe.

Pentru îmbogățirea vocabularului elevilor cu cuvinte ca: sugativă, etichetă, riglă, acuarelă, am apelat la jocul: "De-a librăria". Prin acest joc am avut posibilitatea de a forma la elevi deprinderi de comportare civilizată. Pentru consolidarea cunoștințelor elevilor legate de mijloacele de locomoție, am folosit jocul: "Cu ce călătorim?" Acest joc a îmbogățit vocabularul elevilor cu cuvinte ca: rechetă, troleibuz, semafor. De asemenea i-am familiarizat pe elevi cu unele reguli de circulație. Deosebit de atractivă pentru elevi, dar în același timp și cu multiple valențe formative sunt jocurile care implică elementul "ghicire". Aceste jocuri nu numai că activează vocabularul elevilor, ci le dezvoltă și gândirea,

imaginația, atenția. Jocurile : " Ghici ce e ? " , " Ce s-a schimbat ? " , " Spune cine este ? " cer din partea elevilor un mare efort de gândire, fiind puși în situația de a ghici obiectul după o descriere destul de sumară făcută de conducătorul jocului. Aceste jocuri cer din partea elevilor propoziții complete și corecte, legate într-un scurt text și obișnuiesc elevii cu descrierea unui obiect, redând esențialul.

Jocurile de grupare a obiectelor după anumite criterii ridică în fața elevilor probleme de gândire, dar în același timp exersează și actul vorbirii.

Fluența vorbirii influențează favorabil dezvoltarea capacității analitico-sintetice a scoarței cerebrale, fără de care nu este posibilă dezvoltarea factorilor operaționali ai intelectului.

O seama de jocuri își aduc contribuția la dezvoltarea flexibilității și fluidității vorbirii și gândirii. Dintre acestea amintesc jocurile: "Cine spune mai multe cuvinte care încep sau se termină cu sunetele", "Cine spune mai multe cuvinte care încep sau se termină cu silaba".

Prin aceste jocuri am urmărit și îmbogățirea vocabularului, înțelegerea semnificației și a sensului cuvintelor, folosirea lor în construcția propozițiilor, intrarea lor în limbajul activ.

Sinonimele, omonimele, antonimele sunt elemente active care măresc potențialul expresiv al limbii. Ele diversifică și nuanțează mult exprimarea elevilor. De aceea am introdus în vocabularul elevilor aceste elemente. Mijlocul cel mai eficient s-a dovedit a fi jocul didactic.

Pentru jocul didactic "Cum se poate spune în loc de ", am împărțit elevilor jetoane cu cuvinte cărora ei trebuie să le găsească sinonime.

Exemple: prunc - copil oră - ceas
 pădure - codru vitejie - eroism
 zăpadă - nea, omăt

În jocul "Spuneți mai pe scurt" elevii au avut ca sarcină să înlocuiască niște locuțiuni verbale cu un verb corespunzător:

a luat-o la fugă - a fugit
 a băgat de seamă - a observat
 a zbughit-o • - a fugit
 a da năvală - a năvălit

Jocul "Dacă nu-i așa, cum e ?" activează vocabularul elevilor privind unele antonime. Elevilor li se distribuie jetoane cu diferite ilustrații. Conducătorul jocului invită un elev la catedră. Acesta își alege de pe masă o ilustrată, o intuiește, atașând și o însușire a obiectului respectiv ("măr roșu", "carte nouă"). Din banca se ridică acel elev care are ilustrația ce exprimă inversul ("coș plin", "măr galben", "carte veche") și alcătuiește propoziții cu aceste cuvinte. Jocurile didactice folosite pentru însușirea structurii gramaticale a limbii.

Dat fiind faptul că o parte a elevilor din clasa I fac o serie de greșeli în exprimare, constând în dezacorduri între adjectiv și substantiv, predicat și subiect, folosirea greșită a genitivului, dativului și acuzativului substantivelor, a genului substantivelor, formarea greșită a pluralului, mai ales metode și procedee eficiente • pentru înlăturarea acestor greșeli. Aceste deficiențe am încercat să le înlătur introducând în lecții jocuri didactice atractive, dar în același timp și instructiv educative.

De multe ori am observat că în cursul vorbirii, copiii elimină articolul hotărât al substantivelor sau le articulează greșit. De aceea am organizat jocul "Baba-oarba". Sarcina jocului a fost denumirea unor jucării și alcătuirea de propoziții în care substantivul respectiv să fie articulat.

Copiii sunt așezați în cerc și flecare are în mână câte o jucărie. Conducătorul jocului, legat la ochi, merge prin fața copiilor. La îndemnul acestora: "Baba-oarba, hai la joc

Scoate nasul din cojoc" se oprește în fața unui copil, îi ia jucăria. Pipăind-o, o denumește, iar copilul căruia i s-a luat jucăria, trebuie să alcătuiască o propoziție. Substantivul cu rol de subiect, trebuie să fie articulat corect. ("Păpușa are rochiță roșie.").

Jocul "Eu spun una, tu spui mai multe" are ca scop obișnuirea elevilor de a formula corect singularul și pluralul substantivelor. Acest joc poate fi folosit atât în perioada preabecedară, dar și când elevii și-au însușit deja citit- scrisul. Jocul s-a format pe bază de cartonașe cu substantive scrise la singular sau plural, iar elevul a completat cartonașul cu substantivul corespunzător ca număr,

floarea - florile

trandafirul - trandafirii

mingea - mingile

elevul - elevii

mașina - mașinile

penarul - penarele

Jocul de mai sus a constituit și un bun exemplu, un bun exercițiu pentru pronunțarea articulată a substantivelor, fie la plural, fie la singular.

Pronumele personal la numărul plural l-am consolidat în cadrul jocului "Orchestra". Clasa a fost împărțită în trei grupe, urmând ca fiecare grupă să "cânte" la instrumente deosebite: vioară, pian, acordeon. Prima grupă începe să imite un instrument muzical, iar un copil din grupă i se adresează unui copil din grupa a II-a cu întrebarea "La ce instrument cântăm noi?". Copilul răspunde: "Voi cântați la vioară". Dacă răspunsul este corect, el întreabă elevii din grupa a II a: "Dar ei la ce instrument cântă?" (indicând grupa a III a) "Ei cântă la pian".

Acest joc dezvoltă mai mult atenția, imaginația și spiritul de observație, dar în același timp și capacitatea de asociație.

Jocuri pentru dezvoltarea exprimării orale

Concomitent cu îmbogățirea vocabularului elevilor, am urmărit în tot cursul clasei I și dezvoltarea exprimării orale, suport necesar atât însușirii temeinice a cunoștințelor la celelalte obiecte de studiu, cât și pentru formarea personalității copilului. Încă de la primele exerciții de exprimare orală, am urmărit înlăturarea din vorbirea copiilor a unor construcții impropii, a unor expresii vulgare.

Cu toate că exprimarea corectă presupune vorbirea în care se respectă regulile gramaticale, în ciclul primar se urmărește în mod deosebit realizarea treptată a formei conștiente a exprimării corecte, chiar dacă numărul regulilor însușite de elevi în această perioadă este destul de mic. Asupra însușirii exprimării corecte trebuie insistat mai mult în etapa de început a școlarității, deoarece în procesul dezvoltării intelectuale a copilului, ea trece de la conștient la deprindere. Conștientizarea exprimării orale la elevii clase I am realizat-o în bună parte în cadrul jocurilor ce le-am inclus în orele de limba română.

Pentru a deprinde elevii să se exprime în propoziții corecte și clare, pentru a le dezvolta gândirea și spiritul de disciplină, conștient am utilizat jocul "Cine spune mai multe propoziții". Sarcina acestui joc a fost aceea de a alcătui cât mai multe propoziții cu cuvântul indicat de conducătorul jocului. Tot de la acest cuvânt se pornește și jocul "Mai spune ceva", dar sarcina acestui joc se schimbă, cerând elevului dezvoltarea propoziției spuse de elevul anterior. Jocul se oprește atunci când elevii nu mai pot adăuga nici un cuvânt pentru dezvoltarea

propoziției. Se alege un alt cuvânt și se continuă jocul.

Elevii care prezintă fenomene de inhibiție verbală pot fi activați adresându-le întrebări ajutătoare.

Pentru a dezvolta capacitatea de a percepe o imagine sau o succesiune de imagini, pentru a înțelege semnificația lor și a exprima în propoziții ceea ce au înțeles, pentru a stabili relații între secvențele imaginilor în succesiunea lor și le transformă în idei și judecăți de relație, am organizat jocuri pe bază de imagini sau succesiune de imagini. Aceste jocuri au mari valențe euristice, deoarece copilul trebuie mai întâi să stabilească relații la nivelul perceptiv prin operații de recunoaștere, de descoperire, care redă cunoașterii conținutul figurai. Acest conținut figurai este prelucrat în reprezentări verbale sau idei, ca expresie a saltului calitativ în operativitatea mintală.

Dintre jocurile acestea amintesc jocul "Spune o poveste", joc ce are ca sarcină didactică, alcătuirea unei povestiri pe bază de imagini. În timpul jocului, actul observării este dirijat de învățător. Elevii sunt îndrumați să folosească expresii frumoase, iar cei cu o exprimare defectuoasă, sunt ajutați să formuleze propoziții corecte și clare. Jocul dezvoltă spiritul de inventivitate și educă elevii în spiritul dragostei și grijii pentru animalele mici.

Pe baza succesiunii de imagini am organizat jocul "Cine povestește mai frumos". În acest scop am selectat dintr-o poveste cunoscută și le-am cerut să așeze imaginile în succesiunea logică și să povestească conținutul secvenței respective. Acest joc a antrenat toată clasa, iar caracterul competitiv al jocului i-a dat o notă de atractivitate. De asemenea, le-a dezvoltat exprimarea orală, gândirea, spiritul de observație și gustul pentru citit.

Comunicarea mea cu elevii s-a desfășurat pe bază de dialog. A avut loc un flux continuu de întrebări și răspunsuri în cadrul căruia am realizat explicațiile, am lămurit sensurile cuvintelor și am dezvoltat conținutul pe care acestea le exprimă, am analizat ideile, am format aprecierile morale și estetice și am desprins concluziile și normele de conduită.

Întrebarea reprezintă un moment indispensabil al activității mentale a elevului, ea este o formă deosebită în care se exprimă gândirea situându-se la granița dintre cunoaștere și necunoaștere. De aceea este necesar a le forma elevilor, încă din clasa I deprinderi de a pune întrebări clare, concise.

Jocul "Portretul" l-am organizat chiar în acest scop. El are la bază un dialog ce se încheagă între conducătorul jocului și restul clasei, dialog în urma căruia elevul conducător de joc trebuie să ghicească portretul cărui elev din clasă s-a realizat. Întrebările adresate sunt de genul: " Este băiat? Este șaten? Învață bine? Scrie ordonat? Este disciplinat? Elevii răspund "da" sau "nu". Prin acest joc elevii pot afla părerea colectivului clasei despre ei. Memorarea și dezlegarea ghicitorilor, constituie și ele modalități de activizare și îmbogățire, nuanțare a vocabularului, precum și exerciții de dezvoltare a exprimării.

Încă din clasa I am obișnuit elevii să memoreze și apoi să dezlege ghicitori. În faza de început, dezlegarea ghicitorilor s-a făcut pe baza unor ilustrații distribuite elevilor. Jocul oferă posibilități de educare în spirit colectiv, de subordonare a intereselor personale celor ale colectivului din care elevul face parte.

c) Jocul didactic în activitățile matematice

În "Cronica anului 2000" profesorul Mircea Malica, luând matematica a doua limbă maternă, subliniază ca aceasta apare nu ca o știință departamentală ci ca un tezaur de notații, procedee logice și de uz general. 22)

Învățământul de astăzi pregătind de fapt lumea mileniului III are în vedere faptul că matematica se impune ca o știință generală a noțiunilor de ordine și structură, de stăpânire a mulțimilor complexe, organizate și neorganizate. În sistemul activităților organizate în grădiniță, activitățile matematice ocupă un loc important datorită valențelor sale formativ-informative în pregătirea preșcolarului pentru școală.

Eficiența formativ - informativă a acestor activități poate fi sporită atât prin calitatea sistemului de cunoștințe cât și prin modul de organizare și îndrumare a asimilării acestora.

22) Revista "învățământul preșcolar" nr. 2 - 3, 1991, pag.58

În ceea ce privește calitatea informațiilor cunoștințelor matematice se poate afirma că matematica școlară modernă prin caracterul riguros științific și generativ al sistemului informațional și operativ pe care-l cuprinde este investită cu bogate valențe formative.

Înșușirea noțiunilor despre mulțimi, operații cu mulțimi, număr natural la vârsta preșcolară este un proces îndelungat și complex care este cu atât mai valoros cu cât se realizează prin efort propriu și cu mijloace și tehnici cât mai productive. În acest proces suportul intelectual se situează pe prim plan.

Prin activitățile matematice se dezvoltă gândirea, inteligența, spiritul de observație, se exersează operații de analiză, sinteză, comparație, abstractizare prin jocurile logico - matematice. Copilul învață să formeze colecții de obiecte, stabilește relații între ele, efectuează operații cu acestea.

Jocul didactic matematic reprezintă o activitate de bază în grădiniță pentru dezvoltarea intelectuală a copiilor preșcolari, contribuie la pregătirea lor pentru înțelegerea și însușirea cunoștințelor matematice din clasa I în sensul dezvoltării unor capacități intelectuale care să permită preșcolarului perceperea conștientă a numărului, ca o însușire colectivă atribuită mulțimii de obiecte, înțelegerea procesului de formare a șirului numeric, efectuarea de operații cu numere, rezolvarea de probleme cu numere pe baza operațiilor de adunare și scădere.

Prin activitățile cu conținut matematic (grupe, ordonare, comparare, punere în corespondență), copiii sunt antrenați în activități operatorii cu diferite materiale care asigură suportul situațional și imagistic pentru raționamente analoge și pentru abstractizare și generalizare.

În învățământul primar, pentru învățarea matematicii se are în vedere logica internă a acestei discipline, precum și particularitățile concret - intuitive, formele și operațiile specifice ale gândirii copilului de vârstă școlară mică " aflat în stadiul operațiilor concrete " potrivit studiilor lui J. Piaget.

Sintetizând principalele caracteristici ale dezvoltării cognitive specifice nivelului de dezvoltare 6/7 - 10/11 ani putem menționa că :

- gândirea este dominată de concret : " perceperea lucrurilor este încă globală ", văzul lor se oprește asupra întregului nedescompus lipsește recompunerea (H. Wallon), comparația reușește pe contraste mari;
- domină operațiile concrete, legate de acțiuni obiectuale ;

- apare reversibilitatea, sub forma inversiunii și compensării;
- putere de deducție imediată, sunt posibile raționamente de tipul : " dacă ..., atunci " .

Caracteristicile acestui studiu generează și unele opțiuni metodologice, bazate pe strategii alternative, destinate formării și învățării conceptelor matematice.

În procesul de predare - învățare la clasele I - IV se pornește cu operații concrete cu obiecte, care se structurează și se interiorizează devenind progresiv operații logice.

Formarea noțiunilor matematice se realizează prin ridicarea treptată către general și abstract, unde relația între, concret și logic se modifică în direcția esențializării realității. În acest proces vor fi valorificate diverse surse intuitive: experiența empirică a copiilor, matematizarea realității înconjurătoare, operații cu mulțimi, limbajul grafic.

În practica didactică, învățătorul poate și trebuie să asocieze informația accesibilă copiilor, cu antrenarea sistemică a capacităților mentale, pentru înțelegerea conceptelor, cunoașterea tehnicilor de calcul și rezolvarea problemelor, analiza și transformarea problemelor, conștientizarea erorilor.

Jocurile didactice se pot folosi atât pentru momentele recreative ale orelor de matematică atunci când învățătorul le consideră bine venite, precum și ca activități în completarea orei. Sub forma jocului toți elevii participă la întrecere, verificându-si în fața colectivului cunoștințele matematice.

În jocul didactic "Spune câte obiecte sunt în fiecare grupă și pune cifra corespunzătoare" am verificat și consolidat numărul în limitele 1-5. După ce am explicat copiilor regulile jocului le-am cerut să numere obiectele din fiecare grupă a șirului format la panouri cu buzunare. Apoi au trebuit să așeze și ei în șir crescător grupele de obiecte de la grupa cu un obiect la grupa cu 5 obiecte.

Am folosit mai multe procedee de joc : "Așezați pe tablă atâtea imagini câte bătați din palme auziți", "Ce cifră lipsește din șir", "Sa vină la mine cinci copii", "Aduceți la mine cinci creioane", etc.

Pentru însușirea corectă a numerelor de la 1 la 10 putem folosi jocul "Să învățăm să numărăm", care este de fapt o poezie plăcută și atrăgătoare pentru micii școlari.

"Un cioroi / Doi broscoi / Trei purcei / Patru miei / Cinci arici / Șase tei / Șapte chei / Opt colaci / Nouă saci / Zece zmei / Ce mai zmei./ Nu fugiți copii de ei / Dacă știți a număra / Zmeii nu s-ar supăra / Să vă spun o șmecherie? / Zmeele sunt de hârtie!"

sau

De la unu-ncepi s-aduni
 Prima zi se cheamă LUNI
 Unu și cu unu-s frați
 Cea de-a doua zi e MARTI
 Trei broscuțe saltă-n cercuri
 Știi c-a treia zi e MIERCURI?
 Patru greierași vioi
 Cântă pân' se face JOI
 Cucu-nvată-a număra
 Ziua a cincea-i VINEREA
 Cocostârcu-n apă stă
 Ziua a șasea-i SÂMBĂTĂ
 Iar furnica harnică
 Spală și DUMINICĂ
 Zilele le știți pe toate

Dar să-mi spuneți: Câte-s?/ (șapte) Pentru formarea deprinderii de a număra corect până la 100 precum și pentru dezvoltarea atenției și agândirii logice am ales jocul "Stop". Elevii vor fi puși pe rând să numere mai întâi până la 10: primul spune 1, al doilea 2, ... dar numărul 5 și apoi din cinci în cinci se va înlocui cu cuvântul "stop!". Deci se va număra: 1, 2, 3, 4, STOP, 6, 7, 8, 9, STOP....

Elevul care greșește va fi eliminat din joc. Jocul poate continua până se va ajunge la 100.

Un alt joc care a plăcut în mod deosebit elevilor a fost jocul "Ce se poate întreba?". Acest joc are drept scop dezvoltarea spiritului de inventivitate al elevilor; formarea deprinderii de a stabili în mod exact raportul dintre diferite cantități. Învățătorul anunță o problemă fără însă a pune întrebarea la care elevii să răspundă. Va câștiga jocul acel elev care poate să pună cele mai multe

întrebări în legătură cu problema enunțată:

Dănuț are 8 creioane din care dă Anișoarei 3. Ce se poate întreba?

- Câte creioane i-au rămas lui Ionuț?
- Cu câte creioane are mai mult Dănuț decât Anișoara?
- Cu câte creioane are mai puține Anișoara decât Dănuț?
- În ce numere putem descompune numărul 8, dar 3?
- Câte creioane au avut în total?

Pentru consolidarea adunării și scăderii numerelor naturale 1-10, un joc deosebit de atrăgător este "Să vă gândiți".

Un elev spune o poezioară, restul clasei răspunde rezolvând:

"Frățiorului în zori	"Cireșele s-au copt perechi - perechi
l-au ieșit doi dintisori	Am DOUĂ și încă DOUĂ la urechi
Asta-i nemaipomenit	Dar una dintre ele, cea mai mare
încă trei i-au răsărit!	I-o dau acuma dragei surioare
Ia să văd de știi sau nu:	Câte cireșe mi-au rămas?
Dintisori câți are acum?"	Știi oare?"
(cinci)	(trei)

"Am o găză buburuză,
 ȘAPTE puncte are-n spate,
 Trei sunt sus, dar câte-s jos,
 Pe spatele ei lucios?" (patru)

Indiferent de procedeele pe care le-am folosit în cadrul jocurilor didactice matematice, ele au avut ca scop de a-l deprinde, pe copil cu unele forme elementare ale muncii intelectuale, de a conștientiza cele însușite de elev, de a-l determina și forma în așa fel încât pentru comunicarea unui rezultat să-și găsească răspusul, să-l verifice și apoi să-l spună, insistând întotdeauna să se lucreze într-un ritm din ce în ce mai rapid.

Toate aceste jocuri contribuie la dezvoltarea capacității intelectuale a elevilor, la educarea inițiativei lor creatoare, la asigurarea trecerii treptate de la

concret la abstract. Ele ajută la realizarea laturii formative a învățământului, antrenează intens operațiile gândirii: analiza, sinteza și comparația.

Jocurile matematice constituie mijloace cu care învățătorul poate ajuta pe micii școlari să-și însușească cunoștințe temeinice pe căi mult mai ușoare și plăcute. Mânuite cu iscusință, fiecare învățător având libertatea să prezinte jocurile în diferite variante sau modificate în mod creator, jocurile și exercițiile aduc o importantă contribuție la pregătirea elevilor pentru viață.

d) Jocul didactic în cunoașterea mediului

Alături de jocul didactic din cadrul limbajului și a comunicării orale, a jocului didactic din activitățile matematice și jocul de cunoaștere a mediului își aduce aportul în pregătirea copilului pentru adaptarea la regimul școlar.

Jocul didactic de cunoaștere a mediului se caracterizează printr-o înclinare specifică a unei sarcini instructive cu elemente de joc.

Ponderea mai mică sau mai mare a unora dintre cele două elemente duce la transformarea jocului didactic fie într-o lecție, când accentul cade numai pe rezolvarea sarcinii instructive, fie într-o activitate pur distractivă, când elementul de joc devine preponderent.

Jocul didactic poate deveni pentru învățător mijlocul de constatare a nivelului de cunoștințe al copiilor și gradul de dezvoltare a capacității intelectuale.

Astfel pentru a verifica cunoștințele cu privire la elementele de baza (carne, lapte, făină, zahăr) am desfășurat la clasa I jocul didactic "Cu ce ne hrănim?".

Acest joc a avut ca sarcină didactică: recunoașterea și denumirea alimentelor de bază, a unor derivate și a unor produse obținute **din** prepararea lor.

Regula jocului a fost: copiii care au ilustrații cu imagini derivate ale unui aliment de bază, sau cu produse obținute prin prepararea unuia dintre elementele de bază, se deplasează la tablă, îl denumește, îi precizează caracteristicile și-l așează lângă imaginea respectivă. Ca material didactic am folosit ilustrații mari reprezentând: o sticlă de lapte, un sac de făină, o pungă cu zahăr, o bucată de carne, jetoane cu imagini ale derivatelor sau ale produselor obținute prin

preparare (iaurt, unt, brânză, salam, friptură, covrigi, cornuri, prăjituri).

Prin intermediul jocurilor didactice se pot cunoaște particularitățile individuale ale copiilor. Unii preferă laptele, alții animalele, iar relațiile dintre viețuitoare și interpretarea lor fiind capabilă să evidențieze care sunt principalele aspecte ale influenței mediului asupra acestuia.

Pentru sistematizarea cunoștințelor referitoare la cele 4 anotimpuri am desfășurat jocul didactic cu tema "Jocul anotimpurilor".

Scopul: îmbogățirea și sistematizarea cunoștințelor despre realitatea înconjurătoare; formarea capacității de a sesiza unele legături între obiecte și fenomene ale naturii, de a desprinde unele cauze care le determină în vederea formării unor premise ale concepțiilor științifice despre lume și viață, dezvoltarea gândirii logice a copiilor.

Obiectivele: formarea capacității de a clasifica imaginile pe baza unor criterii de anotimp; educarea capacității de a descrie anumite fenomene observate, formarea pronunției corecte, îmbogățirea vocabularului; dezvoltarea atenției cu imagini semnificative fiecărui anotimp. El a trebuit să arate imaginea și să descrie atunci când a fost întrebat și apoi să o așeze la anotimpul respectiv.

Am constatat că 75% din copii cunosc elementele caracteristice celor 4 anotimpuri.

După parcurgerea unui set de jocuri didactice de cunoașterea mediului, am constatat că ele plac foarte mult copiilor, aceștia desfășurându-le cu plăcere.

Urmează ca în cadrul activităților de tip școlar ele să fie complicate.

CONCLUZII

Pregătirea copilului pentru școală constituie un proces dintre cele mai complexe în geneza personalității.

Cunoscând rolul și importanța grădiniței în formarea și dezvoltarea copilului consider necesar ca obiectiv prioritar pregătirea copilului pentru școală să fie preocuparea tuturor educatorilor pentru a se asigura continuitatea dintre aceste două trepte de învățământ.

Pornind de la ipoteza că : dacă la dezvoltarea personalității copilului preșcolar contribuie toate categoriile de activități, atunci consider că jocul didactic este mijlocul de realizare cel mai adecvat prin care se pregătește copilul pentru integrarea în activitatea școlară.

În acest sens mi-am propus să găsesc, și să sper că am găsit cele mai adevărate jocuri didactice corespunzătoare programei și nivelului de dezvoltare psiho - fizică a copilului, dar mai ales condițiile în care lucrez.

Marea unitate a jocurilor didactice practicate în grădiniță de dezvoltare a limbajului și comunicării orale, de cunoaștere a mediului, matematice, îmi impune să găsesc noi criterii de clasificare a acestor jocuri didactice și să creez variante noi.

Pe parcursul cercetării pedagogice, prin metodele pe care le-am folosit am ajuns la concluzia că :

- este necesar să se aplice cât mai des metoda observației asupra copilului;
- pentru a se ajunge la o corelare între învățare și joc este necesar să se acționeze de către educatoare prin mijloace de învățământ asupra copilului, prin care aceasta să se dezvolte cât mai mult din punct de vedere psihic;
- preșcolarul grupei mari manifestă dorință mare de independență și implicare în anumite activități fără să fie solicitat; (este necesară dirijarea activității copilului spre a se manifesta liber, creativ).

La începutul anului școlar, datorită unei minime experiențe, a lipsei de curaj, a volumului mai mic al vocabularului de care dispun, activitatea de joc, îi pune în situația de a se inhiba, dar procedând cu tact și răbdare, la sfârșitul anului, majoritatea copiilor puteau să desfășoare jocuri în care interveneau fabulația specifică vârstei și particularitățile psihice ale fiecăruia.

Jocul didactic:

- Reprezintă o activitate de bază, organizată în grădiniță în dezvoltarea intelectuală a copiilor preșcolari.

- Urmărirea progresului înregistrat de copilul angajat în realizarea acestor activități permite observații prognostice, privind ritmul individual de maturizare intelectuală și afectivă.

- Observarea modului de manifestare a copilului în cadrul jocurilor didactice permite o evaluare corectă a progreselor înregistrate de copil în dezvoltarea gândirii, îndeosebi în sfera operațiilor de analiză, sinteză, comparații. Observarea și formarea unor aprecieri asupra evoluției probabile a copilului cu posibilitatea intervenției în aspectele deficitare.

- Observarea sistematică a conduitei intelectuale a copilului în cadrul activității de joc didactic, permite aprecierea individualizată a momentului (vârstei) optim de intrare în clasa I, grupa pregătitoare fiind recunoscută ca având drept obiective specifice cele care vizează antrenarea copilului pentru începerea școlarizării.

La nivelul claselor I - IV, în structura metodelor active își găsesc cu maximă eficiență locul, jocurile didactice. Acestea constituie o punte de legătură între joc, ca activitate în care este integrat copilul în perioada preșcolară și activitatea specifică școlii - învățarea.-Sub raport structural psihologic, orice tip de joc constituie o îmbinare a componentelor intelectuale cu cele afectiv - motivaționale.

Jocurile didactice pe care le-am folosit au avut ca efect ameliorarea activității la clasă și au avut un conținut diferențiat. Punctul de plecare l-au constituit noțiunile dobândite de copii la momentul respectiv, iar prin sarcina dată, aceștia au fost puși în situația să elaboreze diverse soluții de rezolvare, diferite de cele cunoscute, potrivit capacităților lor intelectuale.

Jocul didactic a constituit în primul rând o metodă eficientă de stimulare și dezvoltare a limbajului, de stimulare a creativității de tipul brainstormingului.

Jocurile didactice, prin organizarea lor au asigurat participarea efectivă și afectivă a elevilor. Prin acestea, copiii și-au însușit cunoștințe, le-au fixat și le-au consolidat, le-au aplicat sub forma unei activități utile și plăcute. Constatând că la această vârstă există din partea copiilor o aderență mare la educație și o

puternică motivație, în activitatea pe care am desfășurat-o m-am preocupat să găsesc acele jocuri care să contribuie la dezvoltarea limbajului, a capacităților de sesizare și generalizare.

Jocurile au contribuit într-o măsură importantă cu rezultate bune și foarte bune în organizarea unor exerciții individuale și colective.

Jocul didactic devine o formă a învățării dacă regulile, sarcinile, elementul de joc sunt formulate clar, pe înțelesul copiilor.

Folosirea denumirii jocului ca lait motiv în desfășurarea lui constituie unul din elementele antrenante pentru copil, având efecte pozitive în realizarea obiectivelor.

Metodele activ- participative introduse în cadrul jocului didactic sporesc eficiența lui, contribuind la antrenarea conștientă a copiilor în rezolvarea sarcinilor.

Concluzii

Aplicarea a trei sau patru variante în cadrul aceluiași joc, mărește interesul copiilor pentru realizarea sarcinilor.

Rezultatele obținute indică influențe pozitive ale jocului didactic în dezvoltarea vocabularului, a gândirii logice, dar și faptul că jocul nu poate fi folosit în măsură mai mare la clasele I - IV datorită unor cauze obiective, printre care se enumera în primul rând volumul mare de cunoștințe, priceperi și deprinderi prevăzute de programele școlare pentru ciclul primar și pentru anumite discipline de învățământ în special. Este necesară o ameliorare, o descongestionare a manualelor și programei pentru a da posibilitate copiilor să învețe "jucându-se". Modul de concepere a formelor de organizare în cadrul jocurilor a înlăturat stereotipia, dezvoltând flexibilitatea gândirii, realizând o comunicare între dascăl și elev. Însușirea capacităților de exprimare este un proces complex, de durată și se referă nu numai la îmbogățirea și activizarea vocabularului, dar și la sporirea capacității operatorii și de transfer. Numai așa elevii se deprind să vorbească și să gândească logic, să îmbine cuvintele și expresiile în propoziții cu înțeles.

Întreaga problematică a jocurilor impune o pregătire minuțioasă din partea fiecărui dascăl care începe cu planificarea acestora, apoi se continuă cu organizarea și desfășurarea lor.

BIBLIOGRAFIE

1. Blideanu E, Serdeau I. - "Orientări noi în metodologia studierii limbii române la ciclul primar", E.D.P., București 1981
2. Bunescu V. - învățătorii și reforma învățământului. Revista "învățământul primar", nr. 6-7 /1994
3. Dottreus R. - "A educa si a instrui", E.D.P., București 1970
4. Dottreus R. - "Institutori ieri, educatori mâine", E.D.P., București 1970
5. Faure E. - "A învăța să fii", E.D.P., București 1975
6. Gagne M.R. - "Condițiile învățării", E.D.P., București 1975
7. Ionescu Miron - "Educația și dinamica ei", Ed. S.C. Tribuna învățământului S.A. București 1998
8. Lovinescu V.A. - "Jocuri exerciții pentru preșcolari", E.D.P., București 1975
9. Nicola I. - "Pedagogia școlară", E.D.P., București 1980
10. Popescu-Neveanu P. - "Psihologia generală și noțiuni de logică"
11. Popescu E. - "Pedagogia", E.D.P., București 1982
12. Oprescu N. - Valențe formative ale activității de învățare, "învățământul primar", nr.1 /1991
13. Piaget J. - "Psihologie și pedagogie", E.D.P., București 1972
14. Planchard E. - "Cercetarea în pedagogie", E.D.P., București 1972
15. Parfene C. - "Compozițiile în școală", E.D.P., București 1980
16. Radu N. - Strategii de modernizare a învățământului primar, "învățământul primar", nr.4 /1993
17. Revista de pedagogie - "Copilul și mediul social" 1976
- "învățământul preșcolar și școlar" București 1981
- "Integrarea copiilor în activitățile școlare" 1978
18. Serdean I. - Funcția educativă a claselor I-IV, "Revista de pedagogie", nr .10/1970
19. Thomas J. - "Marile probleme ale educației în lume", E.D.P. București 1977